

Vissza Európába!

Alapvetés a Demokratikus Koalíció programalkotásához

DEMOKRATIKUS KOALÍCIÓ

Kongresszus, Budapest, 2012. január 28.

Vissza Európába!

Orbának mennie kell!

Mennie kell, mert szembefordult a magyar nemzeti progresszió sok évszázados törekvésével, a magyar nemzet történelmi érdekével, azzal, hogy hazánk kompját végre Nyugathoz kössük.

Mennie kell, mert feldúlta az alkotmányos rendet, a jogállamot, a demokráciát, mert kormányzása sérti a szabadság, az emberi méltóság szentségét.

Mennie kell, mert – esküjét sértve – nem egész nemzetét, hanem annak egy kisebb részét, a saját világlátását osztó jómódúakat, a keresztény-konzervatív középosztályt kívánja szolgálni, és hátat fordít a küzdelmes életet élő, a több esélyt igénylő sokaságnak.

Mennie kell, mert szétzilálta a gazdaságot, az oktatást, a szociális ellátást, a kormányzást, mert befolyása alá vonta az igazságszolgáltatást, mert felszámolta a művészet, a kultúra szabadságát, az állam világnézeti semlegességét.

Mennie kell, mert hazugan hirdetett forradalma elbukott.

A demokratikus ellenzéknek fel kell készülnie az Orbán utáni helyzetre. Mert Orbán elküldése csak az első lépés. A cél a közjót szolgáló jó kormányzás feltételeinek megteremtése, majd pedig a jó kormányzás.

Gyurcsány Ferenc

*

A Demokratikus Koalíció elnöksége az alábbi alapvetés közlésével kezdeményezi a párt programalkotó folyamatának elindítását. Amit közreadunk, az nem program, mert azt egy teljes év vitája, eszmecseréje után a következő kongresszus fogja elfogadni. Az alapvetés néhány kiemelt területre koncentrálna, de nem érint számos elsőrendűen fontos kérdést. Ez utóbbiak vitaindítóit a következő hetekben, hónapokban mutatjuk majd be. Az Alapvetést közzétesszük a Demokratikus Koalíció honlapján (www.demokratikuskoalicio.hu). A véleményeket, javaslatokat a program@dkp.hu illetve a Demokratikus Koalíció, 1132 Budapest, Victor Hugo u. 11-15. címen várjuk.

Vissza Európába!

1. Magyarország és az európai értékrend

2. Magyarország bajban

- 2.1. A demokratikus rendszerváltás két évtized után
- 2.2. Orbán önkényuralma
- 2.3. Az orbáni politika csődje

3. Szabadságunk visszaszerzése – a köztársaság újjáépítése

- 3.1. Az alkotmányosság helyreállítása
- 3.2. Közjogi változtatások
- 3.3. Az állam világnézeti semlegessége
- 3.4. Az önkormányzatiság helyreállítása

4. A jövő felélése helyett a felzárkózás gazdaságpolitikája

- 4.1. Integráció, versenyképesség
- 4.2. Költségvetési és adópolitika
- 4.3. Fejlesztéspolitika

5. Mindannyiunk Magyarországa

- 5.1. Az oktatás a modernizáció és a társadalmi integráció alapja
- 5.2. Nemzetközileg versenyképes, széles körben hozzáférhető felsőoktatás
- 5.3. A foglalkoztatás bővítése és a munkanélküliek ellátása
- 5.4. Nyugdíjrendszer
- 5.5. Szolidaritási elvű, versenyalapú egészségügy
- 5.6. A kultúra állami támogatása

6. Magyarország Európában, magyarok a Kárpát-medencében

1. Magyarország és az európai értékrend

Szabadság, egyenlőség, testvériség – e hármasszókból indulunk ki, amikor a magyar progresszió hagyományaira építve törekszünk hazánk felemelkedésére és az ellentététől szabdaltságot tartására. Azok törekvéseit kívánjuk folytatni, akik az antik demokrácia, az európai humanizmus, a felvilágosodás eszméit tették magukévá, akik „vigyázó szemüket Párizsra vetették”. Azokét, akik a reformkorban Angliát látták követendő példának, akik megvívták az 1848–49-es forradalmat és szabadságharcot, akik kialakították az 1867-es kiegyezést, akik részt vettek a világháborús vereséget követő polgári forradalomban vagy negyedszázaddal később a németellenes ellenállásban. Azokét, akik 1956-ban felkeltek a diktatúra ellen, akik 1968-ra reformokat dolgoztak ki, akik 1989-ben megállapodtak a békés rendszerváltásban. A magyar történelem nyugatos hagyományát követjük, amelynek újra meg újra meg kellett küzdenie a magyar ugarral, a provincializmussal, elmaradással, keleties önkénnyel, amely a huszonegyedik században az Orbán Viktor vezette Fidesz képében lépett fel újra a magyar politikában. Meg kellett küzdenie azokkal, akik újra meg újra szembeállították a haza szolgálatát a nyugatra tekintő haladással, rendre zsákutcába vezették az országot. Velük szemben újra meg újra a nyugatos polgárosodás hívei kerestek felemelkedést ígérő kiutat. Ma már látjuk: nincs ez másképp a huszonegyedik században sem.

A szabadságnak, melyet a polgári társadalomban élvezünk, a magántulajdonon és magánkezdeményezésen alapuló piacgazdaság, vagyis a kapitalizmus a gazdasági fundamentuma. Szabad vállalkozásra épülő, magántulajdonon alapuló piacgazdaság nélkül – mint ezt a huszadik század zsákutcába futott próbálkozásai megmutatták – nem élhetünk szabad társadalomban. Igaz, tudunk olyan kapitalizmusról, amely súlyos társadalmi feszültségeket szül, s amelyre diktatúrák épülnek. A piacgazdaságra nem feltétlenül szabad világ épül, de szabad világ sehol nem épül piactagadó gazdasági berendezkedésre. Megtanultuk viszont a huszadik századi Európában, hogy lehetséges olyan kapitalizmus, amely nemcsak a polgárok szabadságának alapja, de annak is, hogy az egyenlőtlenségek elviselhető korlátok között maradjanak. Ez a jóléti állam, a szociális piacgazdaság. Olyan társadalombiztosítási, munkaügyi és foglalkoztatáspolitikai rendszerek alakultak ki a huszadik századi Európában, amelyek a piacgazdaságban is elhozták a megélhetés korábban nem tapasztalt biztonságát. Ezen az alapon teljesedik ki a demokrácia, a polgárok mind nagyobb részének részvétele a helyi és országos ügyekben.

Európát a második világháború szörnyűségei vezették rá arra, hogy elutasítsa a nemzeti, etnikai, vallási gyűlölködés és kirekesztés minden változatát, hogy szembeforduljon a nacionalizmussal, majd megteremtse a népek együttműködésének gazdasági és politikai intézményrendszerét. A globalizáció gazdasági és információs folyamatai hozzájárultak korábban mélyszegénységben élő népek felemelkedéséhez, és kitágították a korábban elzárt közösségek életének kereteit. Igaz, voltak és vannak országok, amelyeket készületlenül ért a globalizáció, s ezért inkább a helyi gazdaságok pusztulását, a távoli gazdasági hatalmaknak való kiszolgáltatottságot érzékelték, és nem a fejlődés felgyorsulását. Nálunk is vannak, akik ilyesmit gondolnak, de Magyarország az elmúlt évtizedekben valójában nem kárvallottja, hanem egyértelmű haszonélvezője volt a globalizációnak. Mi a felgyorsult modernizációt, a nemzetközi vállalkozások versenyképes telephelyeinek megjelenését, százezrek korszerű munkahelyhez jutását tapasztaltuk, s van erre lehetőségünk a jövőben is.

Sem napjaink gazdasági válsága, sem a nemzetközi terrorizmus, sem az emberiség természetes és mesterséges környezetét fenyegető veszélyek nem adnak alapot arra, hogy lemondjunk a huszadik századi fejlődés vívmányairól, s hátat fordítsunk a szabadság, egyenlőség, testvériség szellemiségét hordozó európai értékrendnek: a szabad piacgazdaságnak, a jóléti intézményeknek, a hatalommegosztásra alapozott demokratikus jogállamnak. Meggyőződésünk, hogy Magyarország lakói továbbra is olyan életkörülményeket szeretnének maguknak, mint amelyeket Európa fejlett országaiban látnak, de tudnunk kell: ehhez olyan intézményeket kell teremtenünk, gazdaságunk hasonló működését kell elérnünk, hasonló társadalmi kapcsolati formákat kell elsajátítanunk, mint amelyeket között ott élnek az emberek.

2. Magyarország bajban

2.1. A demokratikus rendszerváltás két évtized után

A szovjet birodalom összeomlása Magyarország számára is meghozta a szabadságot. Történelmileg példátlan sebességgel létrejöttek a modern, európai típusú piacgazdaság keretei és a demokratikus parlamentarizmus intézményei. A rendszerváltás az ország történelmi perspektívájába helyezve alapvetően siker volt, és utódaink is bizonyára így tekintenek majd vissza rá. Hallatlanul gyorsan korszerűsödött Magyarország termelési és exportstruktúrája, a magyar gazdaság szoros kapcsolatba került a fejlett világ országaival, a világ vezető vállalkozásaival. Rohamosan átalakult fogyasztásunk szerkezete, milliók teremtettek maguknak a korábnál jobb életkörülményeket, megerősödött egy új középosztály. Megismertük az európai típusú parlamenti váltógazdaságot, megtanultuk, hogy négyévenként leválthatjuk a kormányt, és újra meg újra élünk is ezzel a lehetőséggel. Megismertük a szabad és sokszínű sajtót és elektronikus médiát, a végrehajtó hatalom parlamenti és nyilvános ellenőrzését, élünk a független igazságszolgáltatás kínálta biztonsággal. Megtanultunk élni az új európai demokrácia olyan intézményeivel, mint az alkotmánybíráskodás vagy az ombudsman. Kialakult az önkormányzati rendszer, amely új lehetőségeket nyitott meg különösen a kisvárosok és falvak közösségei, a vidék infrastrukturális fejlődése és közszolgáltatásokkal való ellátása számára. Élhetünk a vallás szabadságával, szabaddá váltak az egyházak, a régi nagy egyházak mellett sokan közülünk új vallási közösségeket is létrehoztak hitéletük szabad gyakorlására. Hazánk nemcsak független állam lett, de a harmadik Magyar Köztársaságban olyan szabadsághoz jutottunk, mint történelmükben még soha.

Az átalakulást ugyanakkor kudarcok sora kísérte. A tervgazdaság fontos ágazatainak hirtelen összeomlása következtében megszűnt másfél millió munkahely. Három-négy év alatt kiszorult a gazdaságból a képzetlen munkavállalók több százezres tömege, akik a kialakuló modern szektorokban nem találnak maguknak munkát. A nagyipar felbomlásának vesztese kezdetben főképpen a kevésbé képzett, ingázó falusi lakosság volt. A falvak gondjait tetézte a szövetkezetek – s vele a szövetkezetekhez kapcsolódó gazdasági és jóléti rendszer – felbomlása, a tulajdonviszonyok radikális megváltozása, s az elöregedés. A falvakban is, de a városokban is sokan tartósan a szervezett gazdaságon kívülre, a társadalom periferiájára szorultak. A megélhetés tartósan nyomorúságos feltételei sokaknál párosulnak kulturális kirekesztődéssel. Kiváltképp érvényes ez roma honfitársaink többségére. Az újratermelődő kirekesztettségre és szegénységre, romák százezreinek kilátástalan helyzetére, a rendezett életviszonyok között élők és a kirekesztettek között óhatatlanul kialakuló feszültségekre mindeddig nem találtunk megnyugtató megoldást. Hiába igaz ezért, hogy a rendszerváltás mind gazdasági, mind politikai tekintetben siker, ha egyszer a magyarok milliói mindennapi életükben nem ezt, hanem életkörülményeik nehezebbé, sokszor kilátástalanná válását élik át.

A másik fontos kudarc abból következik, hogy a rohamos gazdasági átalakulás, a jól ellenőrizhető állami nagyszervezeteknek a gazdasági tevékenység sokféle formájával való felváltása széles körben vezetett a nem vagy csak részben regisztrált foglalkoztatás elterjedéséhez és tartóssá válásához. E folyamat fő hajtóereje az adó- és járulékkerhek alól való kibújás volt. A minimálbéren bejelentett vagy be sem jelentett foglalkoztatás vált sok

vállalkozás működőképességének alapjává. Százezrek váltak így kiszolgáltatottá, miközben normává lett a normaszegés. Hasonlóképpen normává vált normaszegés az egészségügyben a hálapénz és az állami gyógyintézetekben folytatott magánkezelés, és normává vált normaszegés a pártoknak a vállalkozók által különféle kedvezményekért cserébe feketén juttatott adományokkal való finanszírozása. A széleskörű normaszegés kenőanyagként biztosítja a vállalkozások, az egészségügy és a pártpolitika működését, ugyanakkor tartósan mérgezi közállapotainkat. Ez a helyzet is a széleskörű kiábrándultság forrása lett.

A kormányok a gazdasági rendszer átalakításában, a privatizációban és a liberalizációban, továbbá az ország európai integrációjában, a külföldi tőke mozgósításában vitathatatlanul sikeresek voltak. Összességében sikertelenek voltak viszont a szociális kiszolgáltatottság mérséklésében, az egyenlőtlenségek mérséklésében. Ismétlődően elvesztették a mértéket a költségvetési politikában, az állami költségek meghatározásában. A választási küzdelmekről is motivált felelőtlen költségek éveire újra meg újra a megszorítások szakaszai következtek. Ez aláásta az emberek biztonságérzetét, a kormányok, és ezen túl az egész demokratikus berendezkedés hitelét. Az egymást követő kormányok ismételt hitelvesztésének másik oka a fekete pártfinanszírozás, a korrupció elharapózása volt. Nem volt az elmúlt két évtizedben olyan választási vereség, amelynek ne ez lett volna az egyik döntő oka.

2.2. Orbán önkényuralma

Azért tett meg a Fidesz mindent a kétharmados többségért, hogy módja legyen egypárti önkényuralom kiépítésére, az 1989–90-ben létrejött demokratikus berendezkedés felszámolására. „Egyszer kell nyernünk, de nagyon” – mondta korábban Orbán Viktor. Elutasítja a liberális demokrácia alapelveit és alapvető értékeit, kiiktatja a demokratikus ellenőrző intézményeket, megnyirbálja azok függetlenségét, csorbítja hatáskörüket. Nem érti a huszonegyedik századot, a világ gazdaság és a társadalom átalakulását, riadtan szemléli azt, és politikáját arra a félelemre építi, amelyet a társadalom számottevő része érez. Ezt meglovagolva a hatalmat gyakorlók külső és belső ellenségeket keresnek, bűnbakokat képeznek, indulatokat gerjesztenek. Nemzeti elkülönülést szorgalmaznak és gyűlölködést szítanak, ideológiai és hatalmi törekvéseik megvalósításában ismét szövetségre léptek a nagy egyházak erre kész konzervatív vezetésével, a maguk propagandaeszközüvé változtatják a közszolgálati médiát, minden téren szembe kerülve az európai demokrácia hagyományaival és a világ új fejlődési tendenciáival.

A Fidesz-kormány Magyarország „újjászervezésének” jelszavával protekcionista felfogásban, versenykorlátozó elemekkel tűzdeli tele a gazdasági rendszert, durván és szükségtelenül kiterjesztve az állami beavatkozást. Gátlástalan, önkényes jövedelemátcsoportosítást hajt végre, tekintet nélkül különféle rétegek, korosztályok méltányos érdekeire és szerzett jogaira. Kiemelkedő példája ennek a magánnyugdíj-rendszer felszámolása és a polgárok nyugdíjcélú megtakarításainak felhasználása értelmetlen állami költségre (például MOL-részvényvásárlásra, a Rába kivásárlására, presztízsberuházásokra). Leépíti az állami jövedelempolitika, a jóléti rendszerek szolidaritáson alapuló elemeit: az adórendszer révén átcsoportosítást hajt végre az alacsony jövedelműek rovására, a magas jövedelműek javára, már-már megszünteti a munkanélküli ellátást, korlátozza a korábban megszerzett jogokat (korhatár előtti nyugdíjazás), kérdésessé teszi az egészségügyi ellátás társadalombiztosítási alapját, erősíti a szegregációt az oktatásban. A társadalompolitika egésze a gyengék, az

elesettek, a munka világából kiszorulóknak megbüntetésére irányul. Megtorló büntetőpolitikát céloz meg, azt elsősorban a csekély súlyú bűncselekmények elkövetőire és emellett a politikai ellenfelekre irányítja. Hátrányosan különbözteti meg a többség által elfogadottól eltérő vallásokat, életmódokat, szexuális orientációkat. Megkérdőjelezve az alkotmányos berendezkedés alapjait, önkényes módon korlátozza egyének és csoportok jogait, kérdésessé téve az elemi jogbiztonságot. Etnikai alapú nacionalizmus hatja át a külpolitikát: az államot a magyar etnikum államának tekinti, a kettős állampolgársággal és a választójoggal terjeszti ki a magyar állam szuverenitását a szomszéd országokban élő magyar kisebbségek tagjaira.

A „keleti szél” szárnyán érkező autokratikus-oligarchikus berendezkedés kiváltságos kevesek gazdasági hatalmára, sokak kegyosztáson alapuló hűségére, a bizonytalanságból az erőskezdő, rendteremtő hatalomhoz menekülők sokaságára épül. Erőszakosan terjesztett legitimációs ideológiára támaszkodnak. Így próbálják fenntartani az egzisztenciális félelemre épülő elnyomást, az „érdemtelenek” szinte korlátok nélküli kiszippolyozását. A szövetségkeresésben a „bukott” liberális Nyugattól a fölemelkedőnek tűnő keleti despotizmus felé fordul Orbán láthatóan lemondott arról, hogy rendszerét a többség jólétére alapozza. Ezt hivatott leplezni a nemzeti demagógia. A tekintélyelvű politikai rendszer nem csupán az Orbán-rezsim „bebetonozását”, hosszú távú megerősítését szolgálja, hanem a politikai hatalommal összefonódó oligarchák gazdasági hatalmának kiterjesztését is.

A Fidesz hatalomgyakorlásának újra részévé vált az első Orbán-kormány idejéből jól ismert „szervezett felvilág”. Újra magán-, csoport- és pártérdekek kiszolgálására használják a törvényalkotást, közvetlen kedvezményeket, versenyelőnyöket nyújtanak a baráti cégeknek. Az államhatalom eszközeivel megfenyegetik az üzleti élet szereplőit, „ellenállhatatlan ajánlatokat” tesznek kiszemelt cégek megvételére. Gazdasági eszközökkel élnek a kritikus sajtóval szemben: nemcsak az állami, de fenyegetéssel a magánvállalatokat is visszatartják a nem kívánatos sajtótermékekben, elektronikus médiumokban történő hirdetéstől. Minden területen általánossá teszik a félelmet a hatalomtól.

2.3. Az orbáni politika csődje

A Fidesz a választások előtt gazdasági felemelkedést, az életkörülmények javulását ígérte az évek óta tartó megszorítások miatt kiábrándult, a javulásra kiéhezett magyar társadalomnak. Másfél év elteltével immár a 2010-es kormányváltást támogatók jó része is érzékeli: Orbán Viktor kormányzása nem felemelkedést hoz, hanem minden korábbinál súlyosabb veszélyhelyzetbe juttatja az országot. A milliók időkori megélhetésének alapját szolgáló nyugdíjcélú megtakarítások elkobzása nem a későbbi növekedést alapozta meg, hanem értelmetlenül felélték a felhalmozott ezermilliárdokat. Ez a legkiáltóbb példája annak, hogy a második Orbán-kormány újra jövőfelé gazdaságpolitikát folytat. Az a sokféle intézkedés, amely a beígért és a tehetősek terheit csökkentő adócsökkentés ellensúlyozására vált szükségessé – az adócsökkentéstől remélt mozgósító hatás helyett –, ellentétes következménnyel jár: elriasztja a befektetőket, visszaveti a vállalkozások beruházásait. Ebben a tekintetben is a jövő felélésének lehetünk tanúi. Ennek következtében már a nemzetközi válság újabb hulláma előtt megakadt a gazdasági növekedés, és recesszióba került az ország. A „gazdasági szabadságharc”, vagyis, hogy Brüsszelt és Washingtonot nemcsak szavakban, de tettekben is Moszkvaként kezelik, nem előnyökkel, új lehetőségekkel járt, hanem megfosztotta az országot a nemzetközi együttműködés biztonságától, s kitétte a

fizetőképtelenség, a pénzügyi csőd fenyegető veszélyének. Függségünk nem csökkent, hanem nőtt. Ráadásul a megnövekedett terhek aránytalan része nehezedik a szegények, a munkanélküliek, a rokkantak, a betegek vállára. Kettős veszély fenyeget: bármikor bekövetkezhet a pénzügyi csőd, hiszen az ország függősége a pénzügyi piacoktól nem csökkent, hanem fokozódott, és egy ilyen helyzetben levő ország a külső körülmények kedvezőtlen összejárásánál is hirtelen bajba kerülhet. Ugyanakkor a kormány aránytalanul terheli a gyenge érdekérvényesítő képességű rétegeket, s ez is torkollhat robbanásba.

Hétről hétre bővül azok köre, akik elfogadhatatlannak tartják, ami az országban történik. Eleinte csak szűk kör látta, hogy milyen veszedelmet jelent a hatalommegosztás felszámolása. Később már százazrek érzékelték, hogy mennyire igazságtalan a jövedelmeknek az Orbán-kormány által megvalósított újraelosztása. Ma már a szakemberek és a széles közönség is érzékeli a Fidesz gazdaságpolitikájának, a nemzetközi partnereinkkel való szembefordulásának csődjét. 2011–12 fordulójára az Orbán-kormány látványosan elszigetelődött Európa és Észak-Amerika demokratikus országaitól.

Másfél év elteltével már összekapcsolódik a közjogi, a szociális szempontú és a közgazdasági bírálat. Az orbáni önkényuralom terjedő elutasítása, a demokratikus normák számonkérése ugyanakkor egyelőre nem vezetett el a gazdaságpolitika, a társadalompolitika, a közjogi rendszer és a külpolitika egészére kiterjedő politikai alternatíva megszületéséhez. A széleskörű reményvesztés önmaga nem kínál esélyt a változásra. Az Orbán-rendszerrel és az orbáni politikával szembeni alternatíva megfogalmazása nem várható civil mozgalmaktól, az politikai pártok feladata. Erre hoztuk létre a Demokratikus Koalíciót.

3. Szabadságunk visszaszerzése – a köztársaság újjáépítése

A köztársaság számunkra nem azt jelenti, hogy Magyarország államfője nem király: azt jelenti, hogy az állam az egyenlő jogokat élvező, egyaránt méltósággal bíró országlakosok közössége, akiket az állam szolgál és képvisel, igazgatja közös ügyeiket, de nem ártja bele magát mindennapi életükbe, nem akarja megszabni gondolkodásukat, életvezetésüket, nem uralkodik fölöttük. A közös ügyek intézése a többség által megbízott kormány dolga, de a kormánytól független intézmények nemcsak a kormányzó többség felfogására, hanem valamennyiünk szempontjaira tekintettel vannak – ezért kell függetlennek lenniük, ettől lehet az állam valamennyiünké. Ezzel fordult szembe a Fidesz, ezért vette ki a köztársaságot az állam nevéből. Olyan államot épít, amely nem szolgál, hanem uralkodik, olyat, amelynek minden intézménye a kormányon levők szavára figyel, amelyben mindenki mást csak megtűrnek, igazodásra kényszerítenek.

Bár a Fidesz törvényes úton került hatalomra, az önkényuralmi rendszer kiépítése illegitim, hiszen a demokratikus rendszer felszámolására demokratikus úton sem szerzhető felhatalmazás. Nem pusztán azért nem, mert nem is kértek, hanem azért sem, mert a XXI. századi Európában erre nem adható felhatalmazás. Ahogy a második világháborút követően többségi felhatalmazással sem lehet zsidó- vagy cigánytörvényeket alkotni, ahogy a mai Európában többségi akarattal sem állítható vissza a halálbüntetés, úgy a hatalommegosztás, a független igazságszolgáltatás vagy a sajtó szabadsága sem számolható fel többségi felhatalmazással.

3.1. Az alkotmányosság helyreállítása

A demokratikus erők összefogásának célja ezért nem lehet kevesebb, mint az 1989-es rendszerváltással megteremtett alkotmányos berendezkedés, a köztársaság újjáépítése. Ez összhangban van az Európa Tanács, a NATO és az Európai Unió tagságával járó kötelezettségekkel. Ajánljuk a demokratikus politikai erőknek: azzal a közös elhatározással induljunk el a következő választásokon, hogy a magyar választók jelentős többségének bizalmát megszerezve hatályon kívül helyezzük a demokratikus alkotmány helyébe léptetett egypárti orbáni alaptörvényt és a rá épülő ún. „sarkalatos” törvényeket. Az új Országgyűlésben képviselt politikai erők minél szélesebb körének egyetértésére törekedve, haladéktalanul helyreállítjuk a különböző politikai erők konszenzusával megalkotott, majd a szabadon választott Országgyűlés által megerősített 1989-es alkotmányra épülő demokratikus jogrendet, annak 2010. április 25-i alakjában.

Legyen ez az első lépés annak a demokratikus politikai közösségnek a felépítésében, amelynek építéséhez 1989-ben hozzákezdtünk, de amely az elmúlt huszonkét év belpolitikai háborúskodásának következtében nem tudott megszilárdulni. Emiatt nem tudott az ország időben ellenállni az önkényuralmi próbálkozásnak. A demokratikus intézményrendszer és az újonnan kialakuló demokratikus politikai közösség lesz majd az új köztársaság.

Alapvető alkotmányos érték a hatalommegosztás, a fékek és ellensúlyok rendszere. Ezen elv megvalósulását a jogállam az állami szervek hatáskörének pontos elhatárolásával, a hatáskörelvonás tilalmának deklarálásával, valamennyi állami szerv hatalomgyakorlásának korlátozásával és szigorú összeférhetlenségi szabályokkal éri el. A köztársasági alkotmány

és a rá épülő törvények együttese az emberi és állampolgári jogok terén meghatározza az abszolút, korlátozhatatlan emberi és állampolgári jogok körét. Kinyilvánítja és érvényesíti, hogy törvényes bírójától senki sem vonható el, a büntetőeljárás valamennyi szakaszában garantálja a védelemhez való jogot, egyértelműen kimondja, hogy bárkit bűnössé nyilvánítani és büntetéssel sújtani csak olyan magatartásért lehet, melyet az elkövetés idején törvény vagy a magyar jogrendbe becikkelyezett nemzetközi szerződés büntetni rendel. Nélkülözhetetlen a törvényalkotás alkotmánybírósági ellenőrzése, az alkotmánybíróság teljes hatásköre, az actio popularis.

A köztársasági alkotmány helyreállításával a törvény erejénél fogva szűnjön meg azoknak a tisztségviselőknek a megbízatása, akiknek tisztsége a köztársasági alkotmányban nem szerepel, illetve akiket a köztársasági alkotmány előírásaitól eltérő módon jelöltek illetve választottak meg.

A köztársasági alkotmány helyreállításával együtt lépnek újra hatályba az arra épülő korábbi kétharmados törvények: a jogalkotás rendjéről, az alkotmánybíráskodásról, a bíróságokról és az ügyészségről, az ombudsmanokról, a lelkiismereti és vallásszabadságról és az egyházakról, a sajtóról és a médiaszabályozásról, a honvédelemről, a rendőrségről, a személyes adatok védelméről, a nemzeti kisebbségekről, az állampolgárságról. Nem kétharmados törvények esetében is vissza kell térni a köztársasági alkotmánnyal összhangban levő szabályozáshoz.

Ezt követően kell napirendre tűzni a köztársasági alkotmány és a kétharmados törvények szükségessé vált módosítását, szükséges újraszövegezését, amihez a kormánytöbbségnek – parlamenti arányától függetlenül – meg kell szereznie a parlamenti ellenzék legalább egy részének egyetértését, s az országgyűlési döntéshozatalt széles körű nyilvános vitának kell megelőznie.

Az ország teherbíró képességét is figyelembe véve külön törvény rendelkezzen azok anyagi és erkölcsi kárpótlásáról, akik a visszaható hatályú jogalkotás során hátrányt szenvedtek.

3.2. Közjogi változtatások

Néhány fontos közjogi kérdésben el kellene térni a 2010. előtti állapottól, miközben a Fidesz által alkalmazott megoldást sem tartjuk elfogadhatónak.

Az országgyűlési képviselők választásánál indokolt áttérni az európai országok többségében alkalmazott arányosabb választási rendszerre, fenntartva az Országgyűlés csökkentett létszámát. A helyreállított köztársasági alkotmányból következik, hogy a választásokon való részvételnek ismét feltétele a magyarországi lakóhely. Arányosabb választási rendszerhez indokolt visszatérni az önkormányzati választásokon is.

Újra kell szabályozni az országgyűlési képviselők jogállását, bevezetve a főállású képviselőiséget, kizárva a képviselők szerepvállalását mind az önkormányzatokban, mind az üzleti életben. Országgyűlési képviselők ne lehessenek se polgármesterek, se regionális képviselőtestületek tagjai, tisztségviselői, se helyi önkormányzati képviselők. Ne lehessenek gazdasági társaságok tisztségviselői, ne folytathassanak ügyvédi tevékenységet, ne lehessenek kórházak, egyetemek és főiskolák vezetői.

Haladéktalanul meg kell alkotni az új párt- és kampányfinanszírozási törvényt a második Gyurcsány-kormány, illetve az Eötvös Károly Intézet és a Transparency International korábbi javaslata alapján. A kampányfinanszírozásban be kell vezetni a kötelező kampányszámlát, s minden kampánycélú kifizetés csak arról teljesíthető. A politikai plakátok, rádió- és tv-hirdetések árait közzé kell tenni. E szabályokat a választási időszakon kívüli politikai kampányokra is alkalmazni kell. A pártok folyó kiadásaiban is érvényesíteni kell a nyilvánosság elvét. A magunk részéről a törvényi szabályozást megelőzően egyoldalúan is ilyen gyakorlatot érvényesítünk.

Az új állampártot szolgáló fideszes médiahatóságot meg kell szüntetni. Helyre kell állítani a ma centrálisan fölépített, központilag vezényelt, pártszolgálativá züllesztett közszolgálati médiumok függetlenségét, és a korábbinál erősebb intézményi és anyagi garanciákkal kell azt körülbástyázni. A pártpolitika befolyását vissza kell szorítani, az egyoldalú befolyás esélyét ki kell zárni. A társadalmi kontroll szerepét erősíteni kell, ám a pártérdeket közvetve érvényesítő ál-civil szervezetek szerepét ki kell iktatni. A televízió-előfizetési díj 2002-ben történt megszüntetése végképp a mindenkori kormánytöbbség járszalagjára kötötte a közmédiát, amelynek valódi önállóságára és kiegyensúlyozottságára csakis az anyagi függetlenség megteremtésével lehet esély.

3.3. Az állam világnézeti semlegessége

Magyarország lakói évszázadok óta sokféle hitnek adóznak, sokféle életvitelt alakítanak ki a maguk számára. Polgárait csak semleges állam tudja egyenlőkként kezelni.

Az állam nem viszonyulhat egyenlően minden polgárához, ha kitüntetett viszonya van valamely kiválasztott világnézethez. Magyarországon is végbement az Európa-szerte jellemző szekularizáció: az ország az elsők között, az 1568. évi tordai országgyűléssel valósította meg a vallási toleranciát, és lépésről lépésre haladt a lakói által követett egyházak egyenlő kezelése felé. E hagyománynak felel meg állam és egyház alkotmányba foglalt elválasztása. Ennek pénzügyi megalapozásában az 1997-ben az MSZP–SZDSZ koalíció által kialakított egyházfinanszírozási modell volt az első lépés, amelynek átmeneti megoldásaitól nem előre, hanem visszafelé léptek a Fidesz kormányai. Helyre kell állítani állam és egyház elválasztását, az állam világnézeti semlegességét, véget kell vetni a kisegyházak diszkriminációjának. Tovább kell haladni az egyházak pénzügyi függetlenségének megalapozásában, erősítve a finanszírozásban az állampolgári akaratnyilvánítás szerepét. Kezdeményezni kell annak megszüntetését, ahogy 1998-tól a Fidesz-kormányok a vatikáni megállapodásban foglaltakhoz képest kiterjesztették a nagy egyházak állami kedvezményeit. Nem kerülhető meg a megállapodás felülvizsgálata, szükség esetén akár felmondása. Az egyházi fenntartók által működtetett iskolák teljes állami finanszírozása nem terjeszthető ki 2014-től újabb egyházi alapítású, illetve egyházi kezelésbe adott önkormányzati iskolákra, és fokozatosan vissza kell térni a különböző fenntartók által működtetett iskolák egyenlő finanszírozásához. Érvényesíteni kell azt az Alkotmánybíróság által megerősített elvet, hogy egy település egyetlen iskolájának világnézetiileg semlegesnek kell maradnia. Ahol ettől eltértek, ott helyre kell állítani az alkotmányos állapotot.

3.4. Az önkormányzatiság helyreállítása

Az Orbán-kormány látványosan szakított az önkormányzatisággal, amikor kormányzati irányítás alá vonta illetve vonja az oktatási, kulturális és egészségügyi intézményeket. Az önkormányzatiság effajta kiüresítése ellentétes a szubszidiaritás Európa-szerte elfogadott elvével, ugyanakkor nem jelent megoldást a magyar önkormányzati rendszer szétaprózottságával kapcsolatos problémákra.

Az önkormányzás számunkra azt jelenti, hogy a nem országos hatókörű, hanem egy-egy település vagy területi egység lakossága számára szolgáltató intézményeket az adott települési illetve területi önkormányzatnak indokolt irányítania. Amit a szolgáltató intézmények tevékenységében egységesen kell szabályozni, azt az állam (az Országgyűlés, a kormány) jogszabályokkal biztosítsa, de ne vonja magához az intézmények fenntartását.

Azon, hogy az államigazgatási feladatokat az önkormányzatoktól a kormánynak közvetlenül alárendelt hivatalokhoz csoportosították át, nem szükséges változtatni. A területi igazgatás megyei (s majdani) járási új rendszerét azonban hatékonyabbá, s pártpolitikától mentessé kell tenni irányítási-vezetési rendszerének átalakításával, tényleges államigazgatási integrációval, szakszerűségének biztosításával. A hivatalok élén nem állhatnak politikusok, csak – a szigorú összeférhetetlenségi szabályokhoz igazodva – magasan kvalifikált vezető köztisztviselők. Informatikai és ügyfélfogadási megoldásokkal biztosítani kell a lakosság számára a hivatalok legjobb elérhetőségét, a hozzáférést az igazgatási szolgáltatásokhoz. A dekoncentrált szervezetek rendszeresen adjanak számot munkájukról a területi önkormányzatnak.

Az önkormányzati rendszer az elmúlt húsz évben fontos szerepet töltött be a lakosság közszolgáltatásokkal történő ellátásában, a településfejlesztésben és a helyi közösségek megerősödésében. Ugyanakkor egyre több strukturális és pénzügyi feszültség halmozódott fel. Az Orbán-kormány erre a kihívásra gyakorlatilag a megyei önkormányzatok felszámolásával, a közszolgáltató intézmények államosításával, a politikai kontroll és a centralizáció erősítésével válaszolt. Korlátozták az önkormányzatok tevékenységét, szervezeti, működési és gazdasági (vagyon) önállóságát.

A közszolgáltató intézményeket ismét önkormányzatok irányítsák, mégpedig a régiók, a kistérségek és a települések szintjén.

Az önkormányzati rendszer fundamentumát továbbra is a települések jelentik. Legyen minden településen választott testület és polgármester. A települési önkormányzatok feladatául kell tenni újra a közoktatás, illetve a házi orvosi és részben a járóbeteg-ellátás szervezését azzal, hogy szigorú és ellenőrzött szakmai előírások biztosítsák az egész országban az egyenletes színvonalat, a hozzáférést, az egyenlő esélyeket, a jogszabályok betartását. Amennyiben egy település önállóan nem képes az előírt feltételeket teljesíteni, önkéntes, végső soron pedig kötelező társulás keretében, adott esetben kistérségi összefogásban lássák el a feladatokat.

A megyei önkormányzatok felszámolásának következtében a régiók szintjén célszerű területi önkormányzatokat létrehozni, választott testületekkel. Regionális keretekben ésszerűen

szervezhető azon közszolgáltatások többsége, amelyeket korábban a megyék láttak el, s amelyek intézményeit a Fidesz közvetlenül a kormányzervek irányítása alá helyezte. A regionális önkormányzatok irányítása alá kerüljenek a nagyobb területet ellátó oktatási, kulturális és egészségügyi intézmények (kórházak, középiskolák, múzeumok, színházak). A területfejlesztési teendők regionális keretekben történő ellátása kiteljesíthetné a korábbi regionális területfejlesztési tanácsok és ügynökségek munkáját, összhangot teremtve az Európai Unió fejlesztéspolitika kereteivel is. A régiók a megyei történelmi, identitási keretek ápolása mellett a hatékony, színvonalas, méretgazdaságos közszolgáltatások és fejlesztéspolitika színtereivé válhatnak a megyei városok integrálása mellett.

Kívánatos a főváros egységes kezelése, és megfontolandó a kétszintű budapesti önkormányzati rendszer megszüntetése, az igazgatási ügyeknek továbbra is a lakossághoz közel, a kerületekben történő intézésével.

A Fidesz államosítási politikájával az adóbevételek további központosítása van összhangban. Ha viszont a közszolgáltató intézmények újra az önkormányzati szféra alárendeltségébe kerülnek, akkor az adóbevételekből is újra megnő az önkormányzati szféra részesedése, a települések, illetve az önkormányzó régiók önállóan gazdálkodhatnak, saját mérlegelés alapján fejleszthetik azokat az intézményeket, amelyeket a helyi közösség fontosnak tart.

A központi államigazgatásban és az önkormányzatoknál helyreállítjuk a politikától független közszolgálatot, a köztisztviselők biztonságát.

*

A jogállam helyreállítása, a köztársaság újjáépítése visszahozza életünkbe szabadságunk alapvető garanciáit. Önmagában azonban nem elég ahhoz, hogy végre ismét otthon érezhessük magunkat Magyarországon. Meg kell teremtenünk ennek gazdasági feltételeit is.

4. A jövő felélése helyett a felzárkózás gazdaságpolitikája

Magyarország felemelkedése, a magyar társadalmat feszítő súlyos gondok fokozatos enyhítése, az államadósság arányának fokozatos csökkentése csak tartós gazdasági növekedés mellett érhető el. Az Orbán–Matolcsy-féle gazdaságpolitika a növekedés alapjait ásta alá, ezért nem tekinthetjük másnak, mint jövőfelélő gazdaságpolitikának. Emlékeztetünk rá: jövőfelélő gazdaságpolitika rontotta a gazdasági fejlődés feltételeit a rendszerváltás előtt, majd a kétezres évek első felében, és most újra jövőfelélő politika okoz súlyos következményeket. A magyar gazdaság növekedése az ország méreteinél, a gazdaság nyitottságánál fogva csak exportorientált növekedés lehet, ennek kulcsa pedig a nemzetközi versenyképesség. A huszonegyedik században a versenyképesség fokozása csak az integrálódó európai gazdaságba való beilleszkedés révén érhető el. A gazdaság modernizációjának, a korszerű technika importjának, az exportpiaci jelenlétnek legfontosabb hajtóereje eddig is a magyar vállalkozásoknak a nemzetközi vállalkozási láncokba való betagozódása volt, és az lesz a jövőben is.

4.1. Integráció, versenyképesség

Magyarország előbb indult el a világgazdasági betagozódás útján, mint a régió többi országa, és ennek volt köszönhető élvonalos pozíciónk a kilencvenes években. A józan magyar gazdaságpolitika elutasítja a protekcionizmust, kiszámítható és a nemzetközi gyakorlattal összhangban levő feltételeket teremt a befektetők számára. A jövőt megalapozó, tartós gazdasági növekedést biztosító gazdaságpolitikának mindenekelőtt helyre kell állítania a befektetői bizalmat. Ennek jegyében egyértelművé kell tenni elkötelezettségünket az Európai Unió mellett, csatlakoznunk kell az Euró plusz megállapodáshoz és az államháztartási politikák egyeztetését és uniós ellenőrzését kimondó kormányközi megállapodáshoz is. Meg kell szüntetni az áruk, a munkaerő és a tőke mozgásának megmaradt és a Fidesz-kormány idején több területen megerősített nyílt és burkolt korlátait, hiszen a magyar gazdaság mindig a munkaerő és a tőke importjának haszonélvezője volt, és arra kell törekedni, hogy ismét az lehessen. A magyar gazdaságpolitika központi feladata, hogy – feltételezve és remélve, hogy néhány éven belül elhárulnak az eurozóna stabilitását fenyegető veszélyek, és a mai eurozóna tagjainak többsége fenntartja a közös fizetőeszközt – a lehetséges legkorábbi reális időpontban Magyarországon is bevezessük az eurót. Ehhez már a következő parlamenti ciklusban teremtsük meg az ERM-II.-be, az eurozóna előszobájába való belépés feltételeit. Ez ugyanis kiszámíthatóbb gazdálkodási feltételeket teremt a magyar és a velünk kapcsolatban álló külföldi vállalkozások – különösen a nemzetközi láncokon kívül állók – számára, márpedig a kiszámíthatóság és az integrációs kapcsolatok szorossága a huszonegyedik században a versenyképesség különösen fontos feltétele. Ma ennek nagyobb a jelentősége, mint az adószinté. Egy ilyen külgazdaság-politikai fordulat gyorsan helyreállíthatja hazánk korábbi szerepét a nemzetközi befektetői piacon, újra lendületet nyerhetnek a magyarországi befektetések, és ezen az alapon bízhatunk a gazdasági növekedés újraindulásában.

A modern piacgazdaság józan, sokrétű állami szabályozást kíván, amely kiterjed a gazdasági verseny feltételeinek biztosítására, a monopóliumok elleni fellépésre, a környezet védelmére, a munkavállalóknak a tőkével illetve a fogyasztóknak az áruk és szolgáltatások forgalomba hozóival szembeni védelmére. Az állami szabályozás feladatai megoszlanak az

Európai Unió, a magyar állam és az önkormányzatok hatóságai között. Nincs ugyanakkor létjogosultsága az állam tulajdonosi szerepvállalásának a piacon forgalmazott áruk és szolgáltatások termelésében és forgalmazásában. Az állam tulajdonosi szerepvállalása néhány kivételes területre (vasúti pályák és közutak, erdőgazdaságok, a mezőgazdasági tevékenységben kulcsszerepet játszó néhány gazdaság) korlátozódják. A Fidesz-kormány idején értelmetlenül újraállamosított vállalatokat és tevékenységeket fokozatosan ismét versengő magánvállalkozások kezébe szükséges adni. Ugyanakkor tovább kell erősíteni az állam gazdasági szabályozó szerepét: a piacsabályozást és a pénzügyi szféra állami szabályozását. E szabályozásnak semlegesnek kell maradnia, nem preferálhat egyes gazdasági szereplőket mások rovására. Éppen akkor lehet erős a szabályozás, ha nem igazodik lobbik, ágazatok szempontjaihoz, nem érvényesít politikai szempontokat. Az ilyen szabályozás teremt biztonságot és tartja itthon a hazai, illetve vonzza a külföldi vállalkozásokat. Helyre kell állítani a magántulajdon biztonságát, az államnak pedig tiszteletben kell tartania a gazdasági szereplők között létrejött szerződéseket.

4.2. Költségvetési és adópolitika

Változatlan célunk az állami jövedelem-újraelosztás fokozatos szűkítése. Minthogy az előttünk álló években a hiány csökkentése az elsődleges költségvetési cél, és az államháztartás elsődleges egyenlegének (az adósságszolgálat nélküli egyenlegnek) többlettel kell zárulnia, egyelőre nem tűzhetjük napirendre az adóterhek arányának (a centralizációs hányadnak) mérséklését, de az általános adóterhelés növelésére sincs szükség. Szemben a Fidesz-kormánnyal – amely a gazdasági fejlődésben kulcsszerepet játszó nagy vállalkozásokat sújtotta külön adókkal, hogy csökkenthesse az általa kedvezményezett tehetős rétegek jövedelemadó-terhelését, és ezzel visszavetette a beruházási tevékenységet – a jövő megalapozása érdekében most másképpen kell az adóterhek eloszlását alakítani: a vállalkozások terheit kell összességében csökkenteni, a háztartások közül a magas jövedelműeket terhelő adókat pedig növelni. A centralizáció arányát a jelenlegi 40 százalékos szinten tartva, az újraelosztás arányát (az államháztartási kiadásoknak a bruttó hazai termékhez viszonyított arányát) a mai 50 százalékról 40-43 százalékra kell fokozatosan mérsékelni, hogy csökkenhessen az államháztartás hiánya, és így a gazdasági növekedés újraindulása mellett mérséklődhessen az eladósodás.

Az államadósság csökkentésében továbbra is támaszkodni kell állami vagyon értékesítésére, vagyis a privatizáció folytatására.

A jövőben is az állami költségvetés feladata marad, és ezért továbbra is adóbevételekből finanszírozandó a rendvédelem, a honvédelem, az igazságszolgáltatás, a közoktatás, a közegészségügy, a tudományos alap kutatás, a központi közigazgatás működésének és a szociális ellátásoknak a finanszírozása. Az egészségügyi ellátást és a nyugellátást a társadalombiztosítás és államilag szabályozott magánbiztosítók útján kell finanszírozni. Az egészségügyben, a felsőoktatásban és a legfontosabb kulturális intézmények működtetésében fenn kell tartani a vegyes finanszírozást az igénybevevők általi részfinanszírozással, megszüntetve a jelenlegi rendkívüli különbségeket az igénybevevők saját hozzájárulásában. Az egészségügyben elkerülhetetlen a vizitdíj és a kórházi napidíj ismételt bevezetése. A felsőoktatásban a jelenlegi rendszer helyett, amikor a diákok egy kisebb része semmit sem fizet, a nagyobb része pedig kifizeti a képzés teljes, sokszázezer

forintos, olykor milliós költségét, a nagy többség számára megfizethető egységes tandíjat kell alkalmazni, miközben a szociálisan rászorulókat mentesítik a tandíj fizetése alól, a kiváló teljesítményt nyújtó hallgatók pedig a tandíjat meghaladó ösztöndíjat kaphatnak.

Az adórendszert egyszerűsíteni és egységesíteni kell, hogy szűkíthető legyen az adóelkerülés, ugyanakkor a közteherviselés méltányossága érdekében növelni kell a legmagasabb jövedelmek és a jelentős ingatlanvagyonok adóterhelését. A személyi jövedelemadó általános kulcsa ne térjen el a vállalkozások társasági adójának egységes kulcsától, e kulcsot 16 és 20 százalék között indokolt megállapítani. Az évi 6–10 millió forint fölött keresőkre vonatkozzék magasabb, kétszeres személyi jövedelemadó-kulcs. A személyi jövedelemadóból adott kedvezményeket meg kell szüntetni. A gyermekvállalást ismét inflációkövető családi pótlékkal és nem adókedvezménnyel indokolt támogatni. Az 50 millió forintnál értékesebb ingatlanokra vagyoadót kell kivetni, amely az önkormányzatok bevétele. Az örökösönként 20 millió forintot meghaladó hagyatéokra vissza kell állítani az örökösödési illetéket.

A társadalombiztosítási járulékokat jövedelemarányosan kell kivetni, célzott járulékkedvezménnyel támogatva az alacsony képzettségűek foglalkoztatását. A járulékok általános szintje nem csökkenthető, mivel a járulék fejezi ki az ellátó rendszerek biztosítási jellegét, a járulékból kell finanszírozni a biztosítók által fedezett ellátások költségeit. A kötelező magánnyugdíj-rendszerben felhalmozott megtakarításokat elköltötték, ezt a súlyos veszteséget nem lehet meg nem történné tenni. Akik a magánnyugdíj-rendszerben maradtak, azok számlájára a tőlük 2010 novembere óta elvett tagdíjat az államnak részletekben vissza kell pótolnia. Minthogy nincs és nem is várható változás azokban a demográfiai trendekben, amelyek a tőkefedezeti második pillér bevezetését annak idején szükségessé tették, a mai aktívak időskori megélhetése érdekében ki kell terjeszteni az önkéntes, kiegészítő nyugdíjcélú megtakarítás kedvezményeit.

A költségvetési hiány csökkentése illetve a tartósan alacsony hiány elérése szigorú fiskális politikát kíván. A bér- és jövedelempolitika ne engedjen teret a termelékenység növekedését meghaladó jövedelemképződésnek, hogy fennmaradjon az egyszer elért egyensúlyi helyzet. A foglalkoztatáspolitikai megfontolások mellett ez is a minimálbér emeléséről való lemondás és az inflációkövető nyugdíj mellett szól.

A független jegybank által folytatott önálló monetáris politika célja a forint védelme, az infláció leszorítása, és ugyanakkor a vállalkozások és a lakossági beruházások hitellel történő ellátása a gazdasági növekedéshez szükséges mértékben. A jegybank kamat- és árfolyampolitikájában legyen tekintettel a kormány gazdaságpolitikai törekvéseire, de fő törekvése a pénzügyi stabilitás biztosítása legyen. A monetáris politika készítse elő az euró bevezetését.

4.3. Fejlesztéspolitika

A legfontosabb, amit az állam a gazdasági fejlődésért tehet, stabil, kiszámítható feltételek teremtése, a gazdasági alkotmányosság helyreállítása. Ettől várható, hogy mind a hazai, mind a külföldi befektetők magyarországi beruházásokra fordítják pénzüket, s a háztartások sem viszik külföldre megtakarításaikat.

Vétek az adófizetők pénzét üzleti vállalkozásokba fektetni, miként azt az Orbán-kormány tette. Szakítani kell az állami tulajdonlás kiterjesztésével. Az ellenkezőjére van szükség: magánbefektetők befektetéseit kell a magyar gazdaság fejlesztésére fordítani.

Az Orbán-kormány gyakorlatával szemben a következő kormány az európai uniós támogatások minél nagyobb mértékű igénybevételére törekedjék, s teremtsen meg ennek hazai feltételeit a közpénzek átlátható elosztásában. Ennek során különös figyelmet kell fordítani azoknak a legalább 50 főt foglalkoztató közép vállalatoknak a támogatására, amelyekről további exportképes fejlesztések remélhetők, s amelyekről a munkahelyteremtésben is sokat várhatunk.

A korábbi szocialista–szabaddemokrata kormányok időszakában az autópálya-hálózat megkétszereződött. A közlekedési infrastruktúra fejlesztésének az Orbán-kormány időszakában bekövetkezett lefékezését követően, a következő kormánynak a vasút és a nagyvárosi közösségi közlekedés fejlesztését kell előtérbe állítania. A fővárosi közlekedés helyzetét – Európa más nagyvárosaihoz hasonlóan – állami segítséggel kell stabilizálni, hiszen a fővárosi közlekedés országos feladatokat megvalósítását szolgálja ki.

Az elmúlt egy-másfél évben leállt, kiszámíthatatlanná vált az innovációs folyamat. Az intézményrendszer szétesett, a támogatások alig csordogálnak. Vissza kell térni a hosszú távú stratégiai, valamint konszenzuális alapokon nyugvó, stabil intézmény- és finanszírozási rendszerre. Továbbra is törekedni kell az oktatás, a kutatás és a gazdaság együttműködésére (tudásháromszög), a fiatal innovatív vállalkozások támogatására. A jövőben jóval nagyobb K + F forrás segíti az Európai Unió ambiciózus célkitűzéseit (Horizon 2020 program), és az Unió megbecsült tagjaként hazánk is nagyobb lehetőségekhez juthat e források hasznosításában.

*

A gazdaságpolitika egésze megalapozza hazánk visszatérését az egyensúlyozó növekedésnek az ezredfordulón elhagyott, és azóta újra meg nem talált pályájára. Csodát, ugrásszerű javulást felelős politikai erő nem ígérhet, de kedvező irányú fordulatot igen. A befektetői bizalom visszaszerzése nyomán ismét növekedhetnek a beruházások, az infrastrukturális fejlesztések, a foglalkoztatás lassan növekvő költségei és növekvő rugalmassága javíthatja a versenyképességet, bekapcsolódhatunk a nemzetközi konjunktúra remélhető fokozatos élénkülésébe, és újra elérhető lesz egy 2 és 4 százalék közötti növekedési ütem, amely 1-2 százalékkal meghaladhatja az Unió átlagát. Véget érhet a régió többi országaival szembeni térvészítés sok éves időszaka, ismét bekapcsolódhatunk a felzárkózás folyamatába, újra beköszönhet a foglalkoztatás bővülése és a háztartások fogyasztásának növekedése is. Ha az új kormány kitart az állami kiadások és a jövedelemnövekedés szigorú kézben tartása mellett, akkor elkerülhetők az időszakonként visszatérő megszorítások, folyamatos lehet a gyarapodás. Ennek hozadékát viszont méltányos módon kell elosztani a társadalomban: ezt szolgálja szolidaritáselvű társadalompolitikánk.

5. Mindannyiunk Magyarországa

Az Orbán-kormány hátat fordított az európai szemléletű társadalompolitikának. Jórészt leépítette az állami jövedelempolitika, a jóléti rendszerek szolidaritáson alapuló elemeit: az adórendszer számos elemében átcsoportosítást hajtott végre az alacsony jövedelműek rovására, a magas jövedelműek javára, már-már megszüntette a munkanélküli ellátást, visszamenőlegesen korlátozott korábban megszerzett jogokat (a korhatár előtti, köztük rokkantnyugdíjakat), erősíti a szegregációt az oktatásban, a tankötelezettség rövidítésével hátrányos helyzetből induló gyerekeket lök ki idő előtt a munkaerőpiacra, és szűkíti a felsőoktatáshoz való hozzáférést, kriminalizálja a hajléktalanságot. A társadalompolitika egésze a gyengék, az elesettek, a munka világából kiszorulókat, büntetésére irányul.

Mi morális alapokon nyugvó, közös értékeket megjelenítő, nyitott, befogadón és részvételen alapuló, felelősséget vállaló és érvényesítő, esélyegyenlőséget teremtő és megvalósító, igazságosságot biztosító, a társadalmi csoportok egymás iránti szolidaritására épülő, a kulturális sokféleséget, a mindennapi élet szabadságát tiszteletben tartó társadalmat akarunk felépíteni. Olyan társadalompolitikát akarunk érvényesíteni, amely elkötelezett a társadalmi rétegek, csoportok és kulturális miliók közötti, az értékek és életmódok sokféleségének kölcsönös tiszteletben tartásán alapuló együttélés, a társadalom életét és működését irányító, meghatározó, de ugyanakkor a mindennapi élet szabadságát messzemenően biztosító, közösen létrehozott és közösen birtokolt elképzelések, szabályok mellett. Azaz a jelenlegi megbélyegzésre, szimbolikus kizárásra és kirekesztésre, a politikai ellenfelek kriminalizálására, konfliktusok gerjesztésére irányuló politikával szemben olyan politikát kívánunk folytatni, amely közvetít a társadalom különböző rétegei és csoportjai között, közösen birtokolt célok, értékek és normák megfogalmazására törekszik, s a társadalmi, politikai élet minden területén a – demokrácia keretein belül maradó – ideológiai, társadalmi, kulturális és vallási különbözőségek befogadására, a politikai rendszeren belüli összerendezésére irányul.

Támogatjuk nők és férfiak egyenlő esélyeit az élet minden területén, nők és férfiak különféle együttélési formáit, az élettársi kapcsolat elismerését. Támogatjuk a nők magas fokú foglalkoztatását, az egyenlő munkáért egyenlő bért elvet, a munkavállalás és a családi élet, a gyerekvállalás jobb összeegyeztetését. Ezt tekintjük a növekvő gyermekvállalás egyik legfontosabb feltételének. Meg kell őrizni az abortusznak a magzati élet védelme és a nők szuverenitása között egyensúlyt teremtő szabályozását.

Az állam egyaránt tartsa tiszteletben polgárainak különböző szexuális orientációját és együttélési módjait, ismerje el az azonos neműek együttélését, és élvezzenek a házassokkal azonos jogokat.

Az oktatás és kultúra kulcsszerepet játszik az ország modernizációjában, a társadalmi mobilitásban, az állampolgári közösség mentális megalapozásában, ezért e területen elkerülhetetlennek tartjuk a közkiadások növelését.

A nyolcvanas évek közepe óta a magyar társadalom számára szokatlan módon emelkedett a különbség az alacsony és magas jövedelműek között. A szegénység fő oka a foglalkoztatásból való kiszorulás, a foglalkoztatottaknál az alacsony jövedelem, a magas gyerekszám, az

időseknél az alacsony nyugdíj. A kétezres évek közepén, a Gyurcsány-kormányok idején megfordult a trend. Noha a foglalkoztatásban nem történt fordulat, a jövedelempolitikai intézkedések következtében valamelyest csökkent a legmagasabb és legalacsonyabb tized jövedelme közötti különbség. A kétezres évek végén készült PISA-felmérés a magyar diákok átlagos olvasási készségének javulását jelezte, ami a kedvezőtlen helyzetből indultak lemaradásának csökkenését mutatja. Sikerült tehát valamelyest mérsékelni a magyar társadalom kettészakadásával fenyegető tendenciát. Az Orbán-kormány másfél évének intézkedései minden bizonnyal a jövedelmi különbségek növekedéséhez, a mobilitás esélyeinek romlásához vezetnek. Eltökélt szándékunk ennek az iránynak a megfordítása, a társadalom nyitottságának erősítése, a mobilitási esélyek javítása, a hátrányos helyzetűek felemelkedésének megkönnyítése.

Az Orbán-kormány felszámolta a munkaügyi kapcsolatokat szabályozó háromoldalú érdekegyeztetést. Helyre kell állítani az Érdekegyeztető Tanácsot, és annak keretei között kell felülvizsgálni a Fidesz által átalakított Munka Törvénykönyvét.

5.1. Az oktatás a modernizáció és a társadalmi integráció alapja

Magyarország biztos és sikeres jövője a szellemi kapacitások, a tudásbeli tőke függvénye. Ha a társadalom nem képes ezt a tőkét az ország érdekében jól és okosan használni, akkor Magyarország végérvényesen perifériára kerül, és elszegényedik. Az Orbán-kormány szűkíti, egy kiválasztott elit érdekeinek megfelelően kívánja működtetni az oktatási rendszert, és nevelés címén ideológiai ellenőrzést gyakorol az oktatási rendszer egésze felett. Ez az oktatáspolitikai nem szolgálja, hanem gátolja Magyarország modernizációját, miközben felerősíti az oktatási rendszeren belüli ellentmondásokat, káros folyamatokat.

Az oktatás alábbi céljainak megvalósításához biztosítani kell a költségvetési forrásokat. Fenn kell tartani a világnézetileg semleges oktatást és annak elérhetőségét, vagyis minden diák számára a lehető legközelebb elérhető legyen világnézetileg semleges állami (önkormányzati) iskola és óvoda. Hitoktatást az állami és önkormányzati iskolákban továbbra is csak a kötelező tanrenden kívül lehet tartani, erkölcsstan oktatására önálló tantárgyként pedig nincs szükség.

Az oktatási rendszer középpontjába az alapképességek, a sikeres élethez szükséges kompetenciák, a kommunikációs, nyelvi és információtechnikai képességek fejlesztését állítjuk. Elősegítjük, hogy a középiskola végére minden tanuló használható angol nyelvtudással rendelkezzen, és tanuljon második idegen nyelvet is. Fel kell készülni arra, hogy idővel egyes tantárgyakat a felső tagozaton minél több iskolában angolul tanítsanak.

Arra törekszünk, hogy az, hogy egy gyermek hova születik, minél kevésbé határozza meg hozzáférést az oktatáshoz, a tudáshoz. Érvényesítjük a következetes deszegregációt. A kisgyermekkorai szolgáltatások jobb összehangolásával és fejlesztésével kell csökkenteni a családból hozott hátrányokat.

Helyre kell állítani a 18 éves korig tartó, érettségivel vagy szakképzettséggel végződő tankötelezettséget. A lemorzsolódás személyre szabott támogatásokkal, rugalmas oktatási formákkal, az iskolát kiegészítő tanoda rendszer kiépítésével csökkenthető.

Olyan szakképzési rendszerre van szükség, amely – építve az Európai Unió keretei közötti nemzetközi együttműködésre – egyszerre teszi lehetővé a szakmai képzést és a kompetenciafejlesztést, és amely megalapozza az egész életen át tartó tanulást is.

Azoknak legyen befolyása az intézmények életébe, akik valóban ismerik a problémákat, a szülőknek és a helyi közösségeknek.

A pedagógusok kapják vissza döntési és választási szabadságukat. Helyre kell állítani a pedagógus közösségek szakmai autonómiáját. Módszereiben és tartalmában közoktatás szükségleteihez igazodó, korszerű elméleti és gyakorlati képzési és továbbképzési rendszert. A közoktatás minőségének javításához kulcsfontosságú, hogy a kezdő pedagógusokkal induló jelentős fizetésemelés tegye vonzóvá a pedagóguspályát a tehetséges fiatalok számára, és a keresetek további növekedése és a továbbképzést szolgáló ösztöndíjrendszer támogassa a pályán maradást.

5.2. Nemzetközileg versenyképes, széles körben hozzáférhető felsőoktatás

A magyar felsőoktatást az európai felsőoktatás részének tekintjük. Számolni kell azzal, hogy a magyar diákok szabadon választhatnak, hogy Magyarországon vagy az Unió valamely más országában folytatnak felsőfokú tanulmányokat. Tanulmányaik befejezése után az Unió egységes munkaerőpiacán vállalhatnak munkát. Ezért elfogadhatatlan, hogy a Magyarországon tanulmányokat folytatókat szerződéssel kötelezzék itthoni munkavállalásra. A diákokra erőszakolt ilyen kötelezettségek számon kérésétől a következő kormányok tekintsenek el. Minden megfelelő felkészültségű érettségizett kapjon esélyt a felsőoktatásba való bekerülésre, és a felnőttek is térhessenek vissza az egyetemekre és főiskolákra.

Olyan általános tandíj-, ösztöndíj- és diákhitel-rendszerre van szükség, amely véget vet az eddig az államilag finanszírozott helyeken illetve költségtérítéssel vagy újabban önköltségesen tanuló diákok közötti, súlyosan méltánytalan különbségeknek. Az ösztöndíjak az eddigieknél jobban honorálják a hallgatók erőfeszítéseit. A szegényebb sorsú diákok tanulását tandíjmentességgel kell lehetővé tenni és ösztönözni a munkaerőpiacon hasznos képzettségek megszerzését. A hallgatók választhassanak, hogy mely intézményekben kívánnak tanulni, és a diákok intézmények közötti elosztását döntően az ő választásuk, és ne minisztériumi keretszámok szabják meg. Versenyezzenek az intézmények a rátermett diákokért és oktatókért.

A felsőoktatás minősége csak akkor biztosítható, ha az egyetemek és főiskolák autonóm alkotó, kutató közösségként működnek. Az oktatási folyamat tartalmáról autonóm módon az egyetemek szenátusa döntsön, amelynek legyenek külső, köztük külföldi tagjai. A szenátus a tanszabadság letéteményese. A gazdálkodásról tulajdonosi irányító testület döntsön, amelyet a fenntartó bíz meg, aki fedezi az oktatás dologi infrastruktúrájának költségeit. Az oktatási munka finanszírozásában számottevő szerepe legyen a tandíjbevételnek, míg az ösztöndíjakat az állam és a gazdasági élet által kínált forrásokból finanszírozzák. Az intézmények bürokratikus osztályozása és szabályozása helyett a valódi tudományos teljesítményt elismerő, a nemzetközi mintákat követő minősítési rendszerre van szükség.

5.3. A foglalkoztatás bővítése és a munkanélküliek ellátása

Modern piacgazdaságban sajnos nem érhető el teljes foglalkoztatás, és a globalizálódó XXI. századi világban, a világméretű versenynek kitett Európa országaiban a jelenlegi foglalkoztatási szint megtartása is nagy erőfeszítéseket igényel. A kelet-közép-európai országokban a mesterséges teljes foglalkoztatást biztosító tervgazdaság összeomlása milliós tömegeket vetett ki a gazdaságból, és az alacsony iskolázottságú réteg nagy része mindaddig tartósan kívül rekedt a szervezett és regisztrált gazdaságon. (A valóságos foglalkoztatás Magyarországon persze a fekete foglalkoztatás széles körű elterjedése miatt magasabb a statisztikailag nyilvántartottnál.) Hosszú távon a foglalkoztatás emelkedésére csak az új generációk iskolázottságának erőteljes emelése kínál megoldást, amit az oktatási rendszer egyik fő feladatának tekintünk. Ezért ragaszkodunk a 18 évig tartó tankötelezettség helyreállításához, ezért szorgalmazzuk az iskolai szegregáció visszaszorítását, ezért ellenezzük a felsőoktatáshoz való hozzáférésnek a Fidesz-kormány általi radikális korlátozását.

Az alacsony iskolázottságúak foglalkoztatottságának rövid és középtávú emelését a piaci szektorban való munkahelyteremtés feltételeinek javítása szolgálja a minimálbér differenciálásával és rendszeres emelésének elhagyásával, az alacsony keresetek adó- és részben járulégmentességével, a részfoglalkoztatás lehetővé tételével és elterjesztésével és bérszubszenciák alkalmazásával. A munkaügyi intézményrendszernek az Orbán-kormány által végrehajtott leépítése helyett annak számottevő fejlesztésére van szükség, hogy az állás nélkül maradók mind szélesebb körének nyújtsanak segítségét, és hosszabb ideig kövessék helyzetük alakulását, ahogy ez más országokban szokásos. Emellett a foglalkoztatáspolitikai fontos, átmeneti kiegészítő eszköze lehet a közmunka, amely ésszerűen leginkább csak olyan önkormányzati feladatok végrehajtására szervezhető, amelyek hasznát közvetlenül érzékeli a helyi közösség.

Miközben a tartós munkanélküliség visszaszorítására törekszünk, számolnunk kell azzal, hogy a piacgazdaságban az átmeneti munkanélküliség nem társadalmi deviancia, hanem az alkalmazkodás elkerülhetetlen és fájdalmas mellékhatása. Helyre kell állítani ezért a szerény, de méltó megélhetést lehetővé tevő munkanélküli ellátásnak az európai normákhoz igazodó rendszerét. Növelni kell az ellátás időtartamát, hogy az reális lehetőséget nyújtson új munkahely keresésére. Az ellátás összegét úgy kell megállapítani, hogy fennmaradjon a munkakeresés ösztönzése.

5.4. Nyugdíjrendszer

A fejlett társadalmaknak világszerte szembe kell nézniük azzal, hogy a több évtizeddel korábban kialakított nyugdíjrendszerek a társadalmak elöregedése miatt finanszírozhatatlanná válnak. Ennek áthidalását szolgálja Európa-szerte a nyugdíjkorhatár emelése és ott, ahol felosztó-kirovó nyugdíjrendszerek működnek, azok kiegészítése tőkefedezeti pillérrel. Ezeket az eszközöket alkalmazták nálunk is a korábbi felelős kormányok: az Antall- illetve a Horn-kormány. Ez azonban nem volt elég.

A második Gyurcsány- és a Bajnai-kormány intézkedései 2050-ig finanszírozhatóvá tették a társadalombiztosítási nyugdíjrendszert. Az Orbán-kormány előbb egy megfontolatlan

választási ígéretet megvalósítva lehetővé tette a nők számára, hogy 40 év szolgálati idő esetén korhatár előtt nyugdíjba menjenek, majd minden más esetben megszüntette a korhatár előtti nyugdíjazás lehetőségét, sőt ezt visszamenőlegesen is próbálja érvényesíteni, „szociális járandósággá” alakítva át a már korhatár előtt megállapított nyugdíjakat. Egyúttal megszüntette a Bajnai-kormány által kilátásba helyezett nyugdíjprémium lehetőségét.

A – fokozatosan emelkedő – nyugdíjkorhatár rugalmas érvényesítéséhez indokolt visszatérni, a néhány évvel korábbi nyugdíjba vonulást valamivel alacsonyabb induló nyugdíj mellett téve lehetővé. (Ezt természetesen a 40 éves szolgálati idővel rendelkező nők esetében is ismét érvényesíteni kell.) Ilyen feltételek mellett az állami nyugdíjrendszer a felosztó-kirovó elv mentén egy ideig működőképes maradhat. Helyre kell állítani a már nyugdíjba mentek nyugdíjas státusát, az azzal járó kedvezményekkel. Egyre többen öregszenek majd meg a nyugdíjjogosultsághoz szükséges szolgálati idő nélkül: az ő ellátásukat a szociális rendszer keretei között kell megoldani. Ugyanakkor előbb-utóbb újra napirendre kell majd tűzni a tőkefedezeti elvű kiegészítő pillér fokozatos újjáépítését, és addig is ösztönözni kell az időskori megélhetést szolgáló öngondoskodást.

5.5. Szolidaritási elvű, versenyalapú egészségügy

A magyar egészségügy tiszteletreméltó teljesítményt nyújt: a fejlett országokénál alacsonyabb bruttó hazai terméknek a legtöbb országénál kisebb hányadát fordítjuk közpénzből egészségügyre, és ebből a betegek többnyire kielégítő ellátáshoz jutnak hozzá. Olyan orvosok és szakdolgozók nyújtják ezt, akik az európai uniós országokban szokásos orvosi és szakdolgozói jövedelmekhez, valamint nálunk a legtöbb diplomás szakmához képest jóval alacsonyabb fizetést kapnak. Ezt az orvosok és szakdolgozók többségének áldozatos, lelkiismeretes munkája teszi lehetővé. A magyar betegek hozzájutnak a szükséges gyógyszereknek a nyugat-európai országokhoz hasonló köréhez. Ennek a viszonylag magas lakossági térítés az ára: ez, továbbá az elterjedt hálapénz, és a magánorvoshoz járás jelentős aránya a tőlünk nyugatra és északra levő országokban szokáshoz képest nagyobb terhet jelent a gyógyításhoz való hozzáférésben. Ebben a helyzetben a gyógyítás minősége bizonytalan, és a hozzáférés erősen függ az egyes háztartások jövedelmi szintjétől. Az alacsony jövedelműek gyakran nem tudják kifizetni, amit elvárnak tőlük, és sokszor fordul elő, hogy nem váltják ki a felírt gyógyszereket. A szolidaritás követelménye tehát korlátozottan érvényesül.

A várható életkor megnövekedése és az orvosi tudás, a gyógyító-megelőző eljárások technikájának rohamos fejlődése mellett nincs lehetőség arra, hogy mérlegelés nélkül minden, technikailag lehetséges kezelést mindenki megkapjon. Az elmúlt hat évtized tapasztalata azt is megmutatta, hogy a tervgazdaságra jellemző bürokratikus logika nem alkalmas az egészségügyi ellátás, a szűkös források elosztásának hatékony megszervezésére. Sajnos illúzióknak bizonyult, hogy lehetséges „ingyenes, magas színvonalú, mindenkit megillető egészségügyi ellátás mint alkotmányos jog”. Ha magas színvonalú ellátást akarunk mindenki számára, akkor ennek költségeit is viselni kell.

Olyan egészségügyi intézményrendszert kell felépíteni, amely úgy mozgósítja az óhatatlanul szűkös erőforrások hatékony igénybevitelére az egészségügyben dolgozók és a szolgáltatásokat igénybe vevők érdekeltségét, hogy nem rontja, hanem javítja a hozzáférés

lehetőségeit, a betegségek mielőbbi felismerését és gyors, ugyanakkor költségtakarékos kezelését. Bővíteni kell a házi orvosok és különösen a járóbeteg-ellátásban dolgozó szakorvosok által elvégzett kezeléseket, ami lehetővé teszi, hogy folytassuk a fekvőbeteg-ellátás igénybevitelét mérséklő, a korábbi kormányok által elindított intézkedéseket a kórházi hálózat szűkítésére. Sokat segíthet a verseny az egészségügyi szolgáltatók között. Az igénybevevők érdekeltségének biztosításához nélkülözhetetlen a vizitdíj, a kórházi napidíj. Az ebből származó bevételt a kórházakban és szakrendelőkben béremelésre, a vállalkozó házi orvosoknál a praxisok működésének javítására kívánatos fordítani. Ebből és más forrásokból fokozatosan, de jelentős mértékben emelni kell az egészségügyi béreket, hogy megálljon az orvosok és szakápolók kivándorlása. A betegek többletkiadásait ellensúlyozhatja, ha a versenyre támaszkodva meg lehet fékezni a gyógyszerek térítésének emelkedését, ahogy ezt a második Gyurcsány-kormány egyszer már elérte. Egészségen véve meg kell tartani a közfinanszírozás jelenlegi arányát, de növelni kell a közfinanszírozást a gyógyszereknél, csökkenteni a gyógyító-megelőző ellátásoknál, mindenképp a fekvőbeteg-ellátásban. Határozott tilalommal, a biztosítókra támaszkodva vissza kell szorítani a hálapénz kérését, elfogadását. Elutasítjuk a hálapénz legalizálására irányuló törekvéseket, valamint a várólisták fizetség fejében történő megkerüléséről szóló javaslatokat. A magánorvosi ellátásra is kiterjedő szektor-semleges finanszírozás és a költségeknek a biztosítók általi szigorú ellenőrzése véget vet az állami, önkormányzati intézményekben folytatott magánpraxisnak.

A szolidaritáselvű egészségügyi ellátás nem nélkülözheti a választás alapján igénybe vehető, versengő egészségbiztosítókat, amelyek védik a betegek érdekeit a szolgáltatókkal szemben és ellenőrzik az ellátás költségeit és minőségét. Az ő működésüket – és rajtuk keresztül a szolgáltatókét – újra az Egészségbiztosítási Felügyeletnek kell ellenőriznie.

5.6. A kultúra állami támogatása

A Fidesz-kormány a korai pártállamra emlékeztető kultúrpolitikát folytat, „új jobboldali kultúra” megteremtésére, a kulturális elit Kötcsén meghirdetett cseréjére törekszik, és ehhez igazítja a kulturális intézményrendszert. Mindent a kormányzó párt avított nemzeti ideológiájának szolgálatára kárhozzatnak, elnyomják a modern kortárs és alternatív művészetet, sorra zárják be annak intézményeit. Valójában frontális támadást indítottak a nemzeti kultúra ellen, leállították a magyar filmgyártást, lehetetlen pénzügyi helyzetbe hozzák az ország nemzetközi élvonalba tartozó vezető szimfonikus zenekarát.

Az államnak a kultúra és művészet területén meggyőződésünk szerint nincs tartalmi teendője, csupán azokat a kereteket és eszközöket kell biztosítani, amelyek között mindenki tehetsége, lelkiismerete, és legjobb tudása szerint gyakorolhatja művészetét, a közönség pedig elviselhető kiadások mellett juthat hozzá a kultúra termékeihez.

Vissza kell térni a kortárs magyar művészet, az alternatív művészeti kezdeményezések támogatásához, megteremtve ennek intézményi feltételeit. Vissza kell állítani a Nemzeti Kulturális Alap autonómiáját, korrekt és átlátható pályázati rendszerrel. Újjá kell építeni a lerombolt magyar filmgyártást. Támogatást érdemel a nemzetközi kulturális fesztiválok való magyar részvétel, és lehetővé kell tenni európai jelentőségű kulturális fesztiválok

megrendezését Magyarországon. Biztosítani kell, hogy a kulturális központoktól távol élő, vidéki lakosság is találkozhasson jelentős kulturális, művészeti eseményekkel.

Újra biztosítani kell a nemzeti kulturális örökséget hordozó országos intézmények: múzeumok, színházak, szimfonikus zenekarok, könyvtárak, a régészeti kutatás működésének korábbi feltételeit. A kormányzati kultúratámogatás járuljon hozzá, hogy a közszolgálati televízió tv-játékok és filmek készítésével adjon újra teret a művészeti alkotómunkának.

Meg kell állítani a települések közösségi életének is teret adó művelődési házak elsorvadását, bezárását. Ismét növekszik a közkönyvtárak szerepe, amelyek ma már a digitális adathordozókhoz, a hátrányos helyzetűek számára az internethez való hozzáférésnek is pótolhatatlan terei.

6. Magyarország Európában, magyarok a Kárpát-medencében

Magyarország mint közép-európai ország megtalálta helyét az Európai Unióban. Biztonságunk védelmét előnyösen szolgálja NATO-tagságunk. A magyar választók egy-egy népszavazáson a résztvevők nagy többségével döntöttek úgy, hogy az euro-atlanti együttműködési és biztonsági rendszerben, a demokratikus államok közösségében kívánnak élni. Az Európai Unió bebizonyította, hogy a nemzetközi kapcsolatok nem zéró összegű játékként kezelendők, hogy a gazdasági, politikai és humanitárius együttműködésben párhuzamosan mindenki jól járhat. Időnként előáll olyan helyzet, amikor nemzeti érdekeink konfliktusba kerülnek más országok, akár a szélesebb közösség érdekeivel, de korábban a magyar kormányok képesek voltak arra, hogy ne alakuljon ki folyamatos, látványos konfliktus legfontosabb partnereinkkel. Magyarországnak semmi oka arra, hogy potenciális ellenfelet, és ne együttműködő partnert lásson a szomszéd népekben és a vezető demokratikus országokban. Eddig is előnyünkre vált a belépés az Európai Unióba és a NATO-ba, a jövőben még több előnyünk lehet belőle. Érzékeli ezt a más országokba látogató, más országokban tanuló, másutt munkát vállaló magyarok, és azok is, akik a máshonnan hozzánk jött orvosokkal, mérnökökkel vagy éppen napszámosokkal találkoznak munkahelyükön. A nemzetközi kapcsolatok új normái évtizedek óta gazdagítják Nyugat-Európa országait, és ebben bízhatunk mi is, ehhez kell igazítanunk a magyar migrációs politikát, a magyarok külföldi és a külföldiek magyarországi tanulásának és munkavállalásának támogatását.

Érdekünk a jószomszédi kapcsolatok erősítése a környező országokkal. Ugyanakkor kötelességünk segítséget nyújtani ahhoz, hogy a szomszéd országokban kisebbségben élő magyarok magyarként élhessenek szülőföldjükön. Joguk van a szabad identitásválasztáshoz, az anyanyelv használatához, a kisebbségi oktatás és kultúra ügyeinek önálló intézéséhez, vagyis az autonómiához.

A rendszerváltás óta nyitottá váltak Magyarország határai, erősödtek a szomszéd országokban kisebbségben élő magyarok kapcsolatai az anyaországgal. Könnyebbé vált a kisebbségben élő magyarok áttelepülése Magyarországra. Létrejöttek a magyar kisebbségek önálló szervezetei, politikai pártjai. Több országban ténylegesen bővült a kisebbségi nyelvhasználat lehetősége, az anyanyelvi oktatás, erősödtek a kisebbségek kulturális intézményei, elfogadottá vált a magyar szimbólumok használata a kisebbségek életében. Az eredményekben azoknak a kisebbségi pártoknak, szervezeteknek volt meghatározó szerepe, amelyek politikájukban a többség demokratikus pártjaival való együttműködésre építettek, éltek a parlamenti és önkormányzati jelenlét lehetőségeivel, és egyes időszakokban kormányzati szerepet is vállaltak. Hozzájárult az eredményekhez a magyar állam támogatása, elsősorban az alapszerződések és a kisebbségi intézményeknek nyújtott pénzügyi támogatás. Ez az irány összességében elvezet a kisebbségek autonómiájához, annak a többségi politika általi elfogadásához.

Nehezítik ezt a folyamatot a Fidesz-kormányoknak azok a törekvései, amelyek a kisebbségben élő magyarokat közjogi köteléssel fűznék a magyar államhoz, megkérdőjelezve lojalitásukat a szomszéd államokhoz, mint a státustörvény vagy a letelepedés nélküli állampolgárság. A magyar államnak tiszteletben kell tartania a kisebbségben élő magyarok döntését, ha Magyarországra települnek, és ilyen esetben támogatni kell beilleszkedésüket a magyar környezetbe, a korábbinál egyszerűbben és gyorsabban biztosítani a honosítást. A

szülőföldjükön élők esetében viszont semmi sem indokolja, hogy magyar állampolgárok legyenek, ez mérgezheti a többségi népesség és a kisebbségben élő magyarok viszonyát, ezért e lehetőség jövőbeli fenntartása nem indokolt. Méltánytalan, ha azok vesznek részt a magyarországi választásokon, akik nem élnek és korábban sem éltek a Magyar Köztársaság határai között. A kilencvenes években, az Antall- és Horn-kormány a szomszéd országokkal kötött alapszerződésekkel teremtett garanciákat a határon túli magyarok egyéni és kollektív jogainak érvényesítésére. Nem egyoldalú intézkedésekkel, hanem megegyezéssel bővítette lehetőségeiket, hogy magyarokként élhessenek szülőföldjükön. Ezen az úton kívánunk haladni a jövőben is. A magyar kormány – országgyűlési felhatalmazással – kezdeményezze a kilencvenes években kötött alapszerződések megújítását, kibővítését, illetve Szerbiával alapszerződés megkötését. Ezekben indokolt újra rögzíteni az egyéni és kollektív kisebbségi jogok elismerését és számon kérhetőségét, valamint a magyar állam és a kisebbségek kapcsolattartásának, a kisebbségeknek nyújtott támogatásnak a másik állam által is elismert formáit. Szerbia és Szlovákia esetében az alapszerződés megkötésével és megújításával együtt indokolt a cseh-német nyilatkozathoz hasonló közös nyilatkozatban rögzíteni a második világháború előtti, alatti és utáni években a kisebbségekkel szemben elkövetett bűnök elítélését.

A magyar állam bővítse anyagi támogatását a határon túli szervezeteknek, fokozza a kisebbségi magyar pedagógus-továbbképzés, a magyar nyelvű iskolák támogatását, járuljon hozzá a könyvtárak magyar nyelvű könyvállományához és magyar digitális adathordozókkal való ellátásához.

*

Ajánlatunkkal – amely egy ajánlat a demokratikus pártok Magyarországnak szóló ajánlatai között – egyfelől a Fidesz-kormány leváltására készülő demokratikus pártokhoz, leendő partnereinkhez, másfelől pedig minden magyar választóhoz fordulunk. Nyugatos, polgári Magyarországról, jobb, élhetőbb, felemelkedő és ugyanakkor szolidáris, Európába integrálódó, szomszédaival megbékélt Magyarországról szól. Ez a Magyarország megteremthető. Hisszük, hogy összefogva képesek leszünk rá.